

4807

PARASKEVAS, S.

2003

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ

ΤΟ ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ «ΕΙ»

Τὸ «ΕΙ», ὁμοῦ μὲ τὸ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ καὶ ΜΗΔΕΝ ΑΓΑΝ, εὐρίσκετο ἐγγεγραμμένον ἀπὸ ἀμνημονεύτων αἰώνων, καὶ παρ' ἀγνώστου ἀνθρώπου, ἐπὶ τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος εἰς Δελφούς. Ἦτο ἡ πλέον σημαντικὴ ἐξ ὅλων τῶν ἐπιγραφῶν καὶ μέχρι σήμερον παραμένει ἀκατανόητος καὶ ἀνερμήνευτος. Εἶναι ἐν αἰνίγμα τὸ ὁποῖον ἀσφαλῶς ἀναμένει τὴν λύσιν του. Μία λέξις ἀπλῆ. Καὶ λόγῳ τῆς ἀπλότητός της ἔχει τὴν τεραστίαν δυσκολίαν διὰ τὴν ἐπεξήγησίν της.

Εἶναι γνωστὴ ἡ ἱστορία τοῦ Ἀντισθένης καὶ τοῦ Σωκράτους. Ὁ πρῶτος, μέγας κυνικὸς φιλόσοφος καὶ μαθητὴς τοῦ δευτέρου, εὐρέθη μαζί του εἰς Δελφούς. Περιφερόμενοι καὶ παρατηροῦντες ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ χώρου, ἐστάθησαν πρὸ τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἔνθα ἐπὶ τῆς προμετωπίδος ἦταν γεγραμμένα τὰ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ, ΕΙ καὶ ΜΗΔΕΝ ΑΓΑΝ. Ταχέως ἀνεπτύχθη μία συζήτησις μεταξύ των, κυρίως περὶ τοῦ ΕΙ. Ἱερεὺς τις, παρακολουθῶν τὴν συζήτησιν, ἀπευθύνθη πρὸς τὸν Σωκράτην διὰ τῆς ἀπλῆς ἐρωτήσεως: «Σὺ εἶ Σωκράτης Σωφρονίσκου;» Εἰς καταφατικὴν ἀπάντησιν τοῦ τελευταίου ὁ ἱερεὺς εἶπε: «Εἴσελθε», καὶ ἐποίησε πρὸς αὐτὸν νόημα, ἵνα εἰσέλθῃ ἐντὸς τοῦ ἁδύτου τοῦ Ναοῦ, ἐνῷ ὁ Ἀντισθένης δὲν ἔλαβε τὴν ἄδειαν ταύτην.

Παρήλθεν ἀρκετὴ ὥρα. Ὅταν ὁ Σωκράτης ἐξῆλθε, εἶχε θεῖον μειδίαμα καὶ παρὰ τὰς ἐπιμόνους ἐρωτήσεις τοῦ Ἀντισθένης, οὐδὲν ἀπεκάλυψε, ἀρκεσθεῖς νὰ ἀπαντήσῃ τὸ περίφημον ΕΝ ΟΙΔΑ ΟΤΙ ΟΥΔΕΝ ΟΙΔΑ.

Θὰ ἡδυνάμεθα ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου νὰ σταματήσωμεν τὴν ὅλην ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος, μὲ τὸ σκεπτικὸν τοῦ ἀγνωστικισμοῦ. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἀντικρύσωμεν τὸ Θεῖον, δὲν γνωρίζομεν τὸ ὄνομά του. Ἄρα, πρὸς τί ἡ ὅλη προσπάθεια; Εἶναι οὕτως ἡ διαφορετικῶς;

Ἐξετάζοντας εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τὰς ἐννοίας «περὶ Θεοῦ», «περὶ Δημιουργίας τῶν κόσμων» κλπ. θὰ πρέπη νὰ παραδεχθῶμεν ὡς ἐλευθερόφρονες, ὅτι αἱ ἐκδηλώσεις τῆς φύσεως γενόμεναι ἀντιληπτὰ διὰ τῶν πέντε βασικῶν αἰσθήσεων, ἐκίνησαν ἀνέκαθεν τὴν περιέργειαν τοῦ ἀνθρώπου ὅπως ὑπεισέλθῃ εἰς τὴν μυστηριακὴν καὶ καθόλου ἐξέτασιν τῶν ἐκδηλώσεων τούτων.

Καὶ εἶναι γνωστόν, ὅτι ἡ φύσις ἔχει τὴν ἰδικήν της διαλεκτικὴν καὶ κατ' οὐδένα τρόπον παρουσιάζεται «γυμνῇ» πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀμυήτων.

Ὁ ἄλληγορικός τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον αὕτη «ὁμιλεῖ», ἀπαιτεῖ προσπάθειαν καὶ ψυχικὴν κάθαρσιν, ἵνα καταστῇ –κατὰ κάποιον τρόπον– δυνατὴ ἢ ἀποκρυπτογράφησίς της.

Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Σωκράτους, τὸ θεῖον ὁμίλησε εἰς τὴν ψυχὴν του, ὅπως ὁμίλησε καὶ εἰς πάντα Μύστην, ὅστις ἡσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκφράσῃ διὰ τινος κραυγῆς (;), λέξεως (;) τὸ δέος τὸ ὁποῖον ἡσθάνετο, ἐνώπιον τοῦ ἐνάστρου οὐρανοῦ, ἐνώπιον τῆς ῥοδοδακτύλου Ἡοῦς, τῆς σφυζούσης ἡμέρας, τῆς ἀπαλῆς δύσεως.

Τὸ Ἑλληνικὸν Ἀλφάβητον, ὡς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, εἶναι πλούσια εἰς τοὺς συμβολικοὺς φθόγγους τῶν φωνηέντων καὶ συμφώνων. Οὕτω τὸ Εἰ τῶν Δελφῶν, τὸ ὁποῖον διέσωσε εἰς τὰ γραπτὰ του κείμενα ὁ Πλούταρχος «οὐδενὸς ἦπτον γόνιμον λόγον» ὡς ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἀναφέρει. Διδάσκει δὲ πρὸς ἡμᾶς ὅτι: «τοῦτο (τὸ Εἰ) εἰκὸς οὐ κατὰ τύχην, οὐ δ' οἶον ἀπὸ κλήρου τῶν γραμμάτων μόνον ἐν προεδρείᾳ, παρὰ τῷ Θεῷ γενέσθαι, καὶ λαβεῖν ἀναθήματος τάξιν ἱεροῦ καὶ θεάματος· ἀλλ' ἡ δύναμιν αὐτοῦ κατιδόντες ἰδίαν καὶ περιττὴν ἢ συμβόλῳ χρωμένους πρὸς ἕτερόν τι τῶν ἀξίων σπουδῆς τοὺς ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεὸν φιλοσοφήσαντας, οὕτω προσέσθαι».

Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει ὅτι τὰ καθιερωθέντα Εἰ ἦσαν τρία τὸν ἀριθμόν. Τὸ πρῶτον ἦτο χρυσοῦν ἀποδιδόμενον εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ Καίσαρος, τὸ δεύτερον χαλκοῦν, ἀποδιδόμενον εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Τὸ τρίτον καὶ παλαιότατον ἦτο ξύλινον, ἀποδιδόμενον εἰς τοὺς σοφούς, οὐχὶ πρὸς ἓνα, ἀλλὰ ὡς κοινὸν ἀνάθημα ὅλων.

Αἱ ἐρμηνεῖαι περὶ τοῦ Εἰ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Πλουτάρχου ἦσαν ἀρκεταὶ καὶ ποικίλαι. Ἀναφέρονται μερικαί: 1ον. Οἱ σοφοὶ ἦσαν κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους πέντε, καὶ ὁ ἀριθμὸς σημειοῦται διὰ τοῦ Εἰ ἀντὶ τοῦ Ε, τὸ ὁποῖον ἡχητικῶς προσομοίαζε πρὸς τὸ ἀναφερθέν. Τὸ ὅτι οἱ σοφοὶ ἦσαν ἑπτὰ, ὅπως γνωρίζομεν, ὀφείλεται εἰς τὴν μεταγενέστερον κλασικὴν ἐποχὴν, ἔνθα παρεισήχθησαν οἱ Κλεόβουλος καὶ Περίανδρος.

Τὸ θέμα τῆς ἡχητικῆς προφορᾶς ὑποστηρίζεται ἐκ τοῦ γεγονότος, ἔνθα ἀντὶ τοῦ «Ο» προεφέρετο τὸ «ΟΥ». Μὴ λησμονῶμεν, ὅτι καὶ σήμερον εἰς διαφόρους τοπικὰς διαλέκτους, τὸ «ο» προφέρεται ὡς «ου» π.χ. οἱ Θρᾶκες προφέρουν «οὐ Πῶργους» ἀντὶ τοῦ «ὁ Πῶργος». Τὴν ἄποψιν αὐτὴν, ὅμως ὁ Πλούταρχος δὲν υἱοθετεῖ.

2ον. Ξένος Χαλδαῖος ἔλεγεν, καὶ τὸ ἔλαβε ἐκ τῶν Ὀρφικῶν δοξασιῶν, ὅτι ἐκ τῶν ἑπτὰ φωνηέντων, τὸ Ε εἶναι κατὰ τάξιν δεύτερον, ἀφιερωμένον ὡς σημεῖον τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνος εἰς τὸν Ναόν.

3ον. Τὸ Εἰ θεωρεῖται ὡς σύμβολον *πεύσεως* (δηλ. ἀνακρίσεως, ἐρωτήσεως). Οἱ πλησιάζοντες πρὸς τὸ ἱερὸν διὰ θυσίας ἡρώτων: Εἰ ποιητέον; (εἶναι νὰ γίνῃ;), Εἰ πλευστεόν; (μποροῦμε νὰ μπαρκάρουμε;) Εἰ κτλ. εἰς πάντα συλλογισμόν.

4ον. Το ΕΙ θεωρεῖται ὡς «εὐκτικόν» μὲ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν τοῦ «Εἶθε», καὶ ὡς παράδειγμα φέρονται διάφοροι φράσεις, π.χ. «Εἰ καλὸν βίον ἔξεσθαι» (εἶθε νὰ ζήσετε καλά).

5ον. Ἡ ἐξήγησις εἶναι μαθηματική. Τὸ Ε, σημαῖνον ἀριθμητικῶς τὸ πέντε καὶ ἐπειδὴ εἶναι τὸ κύριον καὶ ἐπίσημον πρᾶγμα, ἴσχυσε ὅπως δίδεται τὸ ὄνομα εἰς πᾶσαν ἀρίθμησιν καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆμα «πεμπάζω» συνώνυμον τοῦ «ἀριθμοῦ» καὶ σύμβολον ὅλης τῆς ἀριθμήσεως. Ἀφιεροῦται πρὸς τὸν Θεὸν τῆς ὅλης Σοφίας, ἀπαρχὴν ἀριθμητικῶν θεωρημάτων. Κατὰ τὴν Πυθαγόρειον καὶ Πλατωνικὴν θεωρίαν, ἀναφορικῶς, ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ περικοῦ καὶ ἀρτίου ἀριθμοῦ, ἡ ἀρχὴ εἶναι ἡ μονάς, τὸ δὲ πρῶτον τετράγωνον, ἡ τετράς, ἐξ οὗ $1+4=5$. «Ἰδέας καὶ ὕλης περ ἐξεχούσης, ἡ πεμπτάς. Εἰ δὲ δὴ καὶ τὴν μονάδα τετράγωνον ὀρθῶς ἔνιοι τίθενται, δύναμιν οὖσαν ἑαυτῆς καὶ περαίνουσιν εἰς ἑαυτήν, ἐκ δυοῖν πεφυκυῖα τῶν πρώτων τετραγώνων, ἡ πεμπτάς οὐκ ἀπολέλοιπεν ὑπερβολὴν εὐγενείας».

6ον. Οὔτε ἀριθμόν, οὔτε τάξιν, οὔτε πᾶσαν δοξασίαν ἀκόμη δὲ περισσότερον καὶ τὸ ῥῆμα ἐστὶ ἢ εἶμαι σημαίνει μίαν αὐτοτελῆ προσαγόρευσιν καὶ προσφώνησιν τοῦ Θεοῦ, δι' ἐκεῖνον ὁ ὅποιο θὰ ἤθελε νὰ προφέρῃ τὸ ῥῆμα, τοῦ ὁποίου ἡ ἔννοια, καθιστᾷ τὴν δύναμιν Αὐτοῦ. Διὰ τοῦ ΕΙ, ἐννοεῖται πᾶν τὸ ἀληθές καὶ ἀψευδές πρὸς τὸν Θεόν, προσαγορευόμενον ὁμοῦ μὲ τὸ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ καὶ ΜΗΔΕΝ ΑΓΑΝ, τὰ ὅποια εἶναι συγχρόνως χαιρετισμός καὶ ἐξομολόγησις πρὸς τὸ Θεῖον. Εἰς τὸ ΕΙΝΑΙ περικλείεται πᾶσα θνητὴ φύσις εἰς τὸ μέσον τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς της, ταυτοχρόνως δὲ καὶ τῆς ἐκδηλώσεως κάθε ἐνεργείας καὶ ἐξελίξεως εἰς τὸν παγκόσμιον ῥυθμόν.

Καὶ ὁ Πλούταρχος συνεχίζων, ἀναφέρει διὰ τὸ ΕΙ: «Ἄλλ' ἔστιν ὁ Θεός, χρὴ φᾶναι, καὶ ἔστι κατ' οὐδένα χρόνον, ἀλλὰ κατὰ τὸν αἰῶνα τὸν ἀκίνητον καὶ ἄχρονον καὶ ἀνέγκλιτον, καὶ οὐ πρότερον οὐδὲν ἐστίν, οὐδὲ ὕστερον, οὐδὲ νεώτερον. Ἄλλ' ΕΙΣ ὧν ΕΝΙ τῷ νῦν τὸ ΑΕΙ πεπλήρωκε καὶ μόνον ἐστὶ τὸ κατὰ τοῦτον ὄντως ὄν, οὐ γεγονὸς οὐδ' ἐσόμενον, οὐδ' ἀρξάμενον, οὐδὲ παυσόμενον· οὕτως αὐτὸ δεῖ σεβομένους ἀσπάζεσθαι καὶ προσεθίζειν, ἢ καὶ νῆ Δία (ὁ γωστός ὄρκος τῶν Ἑλλήνων) ὡς ἔνιοι τῶν παλαιῶν ΕΙΕΝ». Κατὰ τὸν Κ. Στέφανον καὶ τὸν ἱατροφιλόσοφον Κ.Σ. Καραθεοδωρὴν, τὸ ΕΙ δὲν ἀποτελεῖ μίαν συλλαβὴν ἢ δίφθογγον, ἀλλὰ συμφώνως πρὸς τὴν γραφὴν τοῦ ἀρχαίου ἀλφαβήτου, ἄρχεται ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερὰ (ἡ γνωστὴ «βουστροφηδόν» γραφὴ τῆς Φαιστοῦ) καὶ ἀντιπροσωπεύει δύο σύμφωνα, τὰ ὅποια ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ ἑβραϊκὰ σύμφωνα «Ιωδ» καὶ «Χε» τὰ ὅποια μεταγράφονται εἰς τὰ ἀντίστοιχα Ι καὶ Ε τῶν ἑλληνικῶν (!). Τοῦτο ὁμως, δὲν ἰσχύει, διότι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἀρχαιότερα πάντων, δὲν εἶχεν ἀνάγκην τῆς ἑβραϊκῆς γραφῆς, ἡ ὅποια κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ὑφίστατο, οὔτε οἱ ἑβραῖοι διέθετον ἀλφάβητον, ὡς καὶ ὁ Φίλων ὁ Ἰουδαῖος ἰδιαιτέρως τονί-

ζει. Ἐξ ἄλλου καὶ ἡ φημιολογούμενη μετάφρασις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, πραγματοποιεῖται ἐκ τῆς Χαλδαϊκῆς. Ἡ τελευταία, ἂν ἴσχυε καὶ κατὰ τοὺς χρόνους ἔνθα ἀνεγράφη τὸ ΕΙ, οὐδεμίαν σχέσιν εἶχε μὲ τὴν ἑβραϊκὴν γραφὴν. Τὸ ἀληθὲς εἶναι, ὅτι τὸ καλούμενον «ἱερὸν τετραγράμματον» (εἰς ποίαν ἐποχὴν ἀναφαίνεται;) ΙΕΒΕ ἢ ΙΧΒΕ εἶναι ἡ παράφρασις τῶν ὀνομάτων ΙΑΚΧΟΣ ἢ ΒΑΚΧΟΣ, Διόνυσος, Πύθιος, Ἰάων, Ἰων (-ες). (Τοῦτο καταμαρτυρεῖ καὶ ὁ Γαλλοεβραῖος νομικὸς-γλωσσολόγος Jehuda, εἰς τὸ βιβλίον-λεξικὸν του μὲ τὸν τίτλον «Hebrew is Greek». Ἐξ ἄλλου ὁ Ἀπόλλων, ἀποφεύγων τὰ πολλά, εἶναι ὁ «Εἷς» καὶ «Μόνος» διό καὶ οἱ Ἕλληνες ἀποκαλοῦν αὐτὸν «Φοῖβον» δηλ. «τὸν μόνον λάμποντα» μὲ τὴν ἐπὶ πλεον ἔννοιαν τοῦ καθαροῦ, τοῦ διανυγοῦς, τοῦ ἀγνοῦ. Ἡ ἀποκλειστικὴ δὲ αὐτῇ χρῆσις τοῦ ἐπιθέτου δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Ἀπόλλωνος, ὡς Θεοῦ τοῦ Ἡλίου, διότι ὡς τέτοιος ἐλατρεύθη πολὺ ὕστερον, ἀλλὰ εἰς τὴν λαμπρότητα τῆς νεότητος ἣτις ἦτο πάντοτε τὸ βασικὸν χαρακτηριστικὸν του. Ἐξ αὐτοῦ τοῦ χαρακτηρισμοῦ ἢ καὶ ἀντιστρόφως παράγεται τὸ ῥῆμα «φοιβάω» σημαῖνον «προφέρω προφητικούς λόγους», «προφητεύω», καὶ «φοιβάω» μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ «καθαρίζω», «ἐξαγνίζω».

Οὕτω, τὸ ΕΙ ἐτέθη ὡς προσωποποιήσις τῶν πρὸς αὐτῶν ἐρχομένων καὶ προσαγορευόντων τὸν Θεόν, διὰ τοῦ δευτέρου ἐνικοῦ προσώπου τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος ΕΙΝΑΙ, τῆς Θεότητος δὲ ἐμφαινομένης καὶ εἰς τὸ ΑΙΕΙ ἐνεστώτα, ὥστε ἡ κατηγορία αὕτη, νὰ δηλώνῃ τὴν ἀκροτάτην θείαν φύσιν. Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὴν ἔννοιάν των, ἐμπεριέχεται καὶ ἡ ὁμολογία τῆς γνώσεως Αὐτοῦ καὶ τῆς ἀπανταχοῦ παρουσίας, διὰ τοῦ ῥήματος «εἶναι», εἰς δεύτερον πρόσωπον.

Ὡς καὶ προηγουμένως ἀνεφέρθη, διὰ νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ ἐσωτερικὴ ἐρμηνεία τῆς λέξεως, ἡ ἀνάγνωσις ἐγένετο ἀπὸ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερά, ἀκριβῶς ὅπως τὸ ἀνεγίνωσκον οἱ ἀρχαιότατοι ἱερεῖς καὶ σοφοὶ καὶ δὴ οἱ Ὀρφικοί. Ἡ ἐπιγραφή αὕτη, εἰς οὐδένα ἕτερον ναὸν τῆς ἀρχαιότητος ὑπῆρχε.

Κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιοτάτην συμβολικὴν, τὸ Ι σημαίνει τὸ Αὐτός Μόνος ἐκ τοῦ Ἰος, προερχόμενον ἐκ τοῦ «ἰέναι», τὸ δὲ Ε, συμβολίζει τὴν προσωπικὴν ὑπόστασιν Αὐτός.

Ὁ Ναὸς τῶν Δελφῶν καθιερώθη ἀνέκαθεν τῷ Ἀγνώστῳ Θεῷ (ἐξ οὗ καὶ ἡ λέξις ΔΕΛΦΥΣ σημαίνει τὴν θείαν μήτραν), ἥλλαξε δὲ πολλάκις καὶ τὸ ὄνομα ναοῦχου θεοῦ. (Αὐτὰ ἀναφέρει τόσοσιν ὁ Πανσανίας ὅσον καὶ οἱ J. Palmer εἰς τὸ *Graeciae antiquae descriptio* καὶ Boulanger εἰς τὸ *De Oraculis et Vatibus*). Λέγεται ὅτι πρῶτον ἀφιερῶθη εἰς τὸν Ποσειδῶνα, ἔπειτα εἰς τὸν Κρόνον, ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν Γαίαν, μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Θέμιδα καὶ τέλος εἰς τὸν Ἀπόλλωνα. Ἀλλὰ, οὐδὲν ἄγαλμα ἢ ἀναπαράστασις τοῦ ναοῦχου Θεοῦ εὐρέθη ποτέ, εἰμὴ ἀπλὸς ἀκατέργαστος λίθος. Ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἀναφέρει ὅτι τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος ἦτο ἀπλοῦς κίων. Τὴν ἔννοιαν τοῦ

ἀκατεργάστου λίθου, οἰκειοποιήθησαν οἱ Ἑβραῖοι εἰς τὴν *Γένεσιν* ἔνθα ὁ Ἰακώβ τοποθετεῖ λίθον, ἀκόμη δὲ καὶ οἱ Μωαμεθανοὶ τὴν «Κααμπά» ἐν Μέκκα ἐφ' ἧς προσεύχονται. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐπίσης εὕρισκει εἰς Ἀθήνας βωμόν, ἀφιερωμένον «τῷ Ἀγνώστῳ Θεῷ».

Τὰ ἀναφερόμενα εἶναι εἰσέτι μία ἀπόδειξις ὅτι οἱ Ἕλληνες ἦσαν *Μονοθεῖσται* καὶ οὐχὶ *εἰδωλολάτραι*, ὡς φανατικοὶ «πιστοὶ» σήμερον διατείνονται.

Οἱ δώδεκα θεοὶ εἶναι αἱ κύριαι ιδιότητες τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ ζωδιακὸν δι' οὗ διέρχεται ὁ ἥλιος. Ταυτοχρόνως ὑπάρχει καὶ ἡ ἐναλλαγὴ μεταξὺ ἄρρενος-θεοῦ καὶ θήλεος-θεᾶς, ἵνα ὑπάρχη ἡ παγκόσμιος ἁρμονία ἔνθα κατὰ τὰς ὀρθοδόξας δοξασίας ἐν εἶναι ἡ συνεχὴς οὐσία, γονιμοποιούσα καὶ δύο ἢ μεριστὴ οὐσία ἡ γονιμοποιουμένη, ἥτοι 6 ἄρρενες καὶ 6 θήλειες.

Διὰ τὸ ΕΙ, τὸ ὁποῖον πᾶς ἠδύνατο νὰ ἀτενίσῃ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, δὲν ἦτο ἄγνωστος καὶ ἡ ἰωνικὴ προφορὰ ΙΑΩ εἰς τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ. Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο, ἐμυσθύντο τὴν ἐνότητα τῆς θείας φύσεως ἢ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ εἰς τὰ μυστήρια. Τὸν συμβολισμόν τοῦ ΙΑΩ εὕρισκομεν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ ἡμῶν θρησκείᾳ, καὶ δὴ ἐπὶ τῆς εἰκόνης τοῦ Χριστοῦ, ἔνθα ἐπὶ τοῦ φωτοστεφάνου, εἶναι ἐγγεγραμμένα τὰ γράμματα Α (ἀρχή) καὶ Ω (τέλος) τὸ δὲ Ι εἶναι αὐτὸ οὗτος ὁ Χριστός.

Εἰκάζεται ὅτι κατὰ τὰ Μυστήρια ἐκεῖνα, τὰ διδασκόμενα ἦσαν τρία ἀναφορικῶς πρὸς:

α) Τὴν ἀρχὴν τῆς κοινωνίας

β) Τὸ δόγμα τῆς μελλούσης Κρίσεως καὶ Ἀνταποδόσεως, δηλ. τὴν συνεχῇ ψυχικὴν ἐξέλιξιν

γ) Τὴν πλάνην τῆς πολυθείας καὶ τὴν ἀλήθειαν τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνότητος.

Τὸ τελευταῖον μαρτυρεῖται καὶ ἱστορικῶς, ἐκ τῶν λόγων τοῦ Μαντείου, κατὰ τὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ τοῦ Μακροβίου, περὶ τοῦ ΙΑΩ ἢ ΙΕ ἢ ΕΙ. Κάποιος, ὅστις ἐμνήθη εἰς τὰ μυστήρια, ἐδιδάχθη μὲν ἀπορρήτως τὸν ΙΑΩ. Μὴ γνωρίζων δὲ ποῖος ἦτο, διότι δὲν εἶδε ἄγαλμα ἢ εἰκόνα αὐτοῦ, ἠρώτησε σχετικῶς τὸ Μαντεῖον. Τοῦτο δὲ πρῶτον τὸν ἐπέπληξε, ὡς μὴ τηρήσαντα μυστικὴν τὴν διδασκαλίαν, ἔπειτα δὲ τοῦ ἐδίδαξε ὅτι ὁ ΙΑΩ εἶναι ὁ ὑπέρτατος τῶν Θεῶν, ἀντὶ τῶν πολλῶν κατανομαζομένων. Οὕτως, ἐκ τοῦ ΙΑΩ δημιουργεῖται ὁ ΙΑΩΝ-ΙΩΝ μέχρι τοῦ ΙΑΝΟΣ τῶν Ῥωμαίων τὸ ὁποῖον εἶναι καθαρῶς ἑλληνικόν.

Πρέπει δὲ νὰ τονισθῇ ὅτι τὸ ΕΙ, οὐδεμίαν σχέσιν πρὸς τὸ τετραγράμματον τῶν Ἑβραίων ἔχει ΙεΧοΥαχ (τὸ νῦν ὡς ΠαΧεΒε συλλαβιζόμενον) οὔτε πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ἀντιστοιχίαν τοῦ ΙΕΥΕ ἢ ἀντιστρόφως τοῦ ΕΥΕΙ, ὡς ὁ ἰατροφιλόσοφος Σ. Καραθεοδωρῆς διατείνεται. Καὶ ἐπειδὴ καταβάλλει προσπάθεια, ὅπως ἐξηγηθῇ βάσει τῶν θεωριῶν τῶν Καβαλιστῶν ὡς κορμὸς καὶ ρίζα πάντων τῶν θείων ὀνομάτων, ἀνάγονται πολλοὶ εἰς τὸ πέλαγος τῶν

περιεργοτάτων αὐτῶν θεωριῶν, ἥτις ὡς «ἐπιστήμη» εἶναι ἀλλόκοτος, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσα μὲ τὴν ἑλληνικὴν σκέψιν καὶ σοφίαν, ἀπεναντίας δέ, ἡ τόσον πολυτονιζομένη «Καβάλα» (ἢ «Καμπαλά»), εἶναι αὐτὸ τοῦτο, τὸ ὑπὸ τοῦ Πυθαγόρου ἀναπτυχθὲν καὶ τονιζόμενον «δένδρον τῆς ζωῆς». Κακῶς δὲ ἐν τῇ πραγματείᾳ τοῦ Καραθεοδωρῆ, ἡ ἔννοια τοῦ παρ' Ἑβραίοις τετραγραμμάτου ἐξάγεται ἐκ τῆς Πυθαγορείου τετρακτύος, ἥτις ἀνάγεται εἰς τὸν ὑψιστον Δημιουργόν, ἐφαρμοζομένη τόσον ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ, ὅσον καὶ διανοητικοῦ κόσμου καὶ ἰδίως ἐπὶ τῶν μαθηματικῶν. Οὕτως καὶ ὁ 36 ἀριθμὸς τῆς τετρακτύος ἦτο ὁ μέγιστος ὄρκος καὶ ὠνομάζετο καὶ «Κόσμος» ὡς ἀποτελούμενος ἐκ τῶν πρώτων τεσσάρων περιπτῶν καὶ τῶν πρώτων τεσσάρων ἀρτίων ἀριθμῶν ὡς παρατίθεται:

$$(1+3+5+7) + (2+4+6+8) = 36.$$

Εἰς αὐτὴν θὰ ἀναζητήσωμεν τὰς προσφωνήσεις ΕΥΟΙ καὶ/ἢ ΕΥΑΙ καὶ οὐχὶ τὸ «Τετράωτον» (ἐκ τοῦ *ωτ* τὸ ὁποῖον ἑβραϊστὶ σημαίνει «γράμμα») τὸ ὁποῖον ἰσχυρίζονται ὅτι εἶναι ἀρχαιότερον τοῦ Πυθαγόρου.

Ὁ Πλάτων (Ἡ βιβλίον *Πολιτείας*) βασιζόμενος εἰς τὴν Πυθαγορείον ἀριθμοσοφίαν τονίζει ὅτι «πυθμὴν» τῆς τετρακτύος εἶναι τὸ τέσσερα, ὡς ἐκ τῆς φράσεως τονίζεται, ὅτι τὸν ζητούμενον ἀριθμὸν «ἐν τῷ ἐπίτριτος πυθμὴν πεμπάδι συζυγεῖς... τρισὶν ἀνξηθείς». Θεωρῶν ὁ Πλάτων τὸ «ἐπίτριτος» ἐπὶ τῆς σημασίας τῆς κυβικῆς ἢ τρίτης δυνάμεων ὑπελόγησε τὸ 4^3+5+3 ἐξαγαγὼν τὸν Πλατωνικὸν ἀριθμὸν 72 ὅστις εἶναι καθοριστικῶς τῆς περιόδου τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, τόσον ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Προφητικοῦ, «αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν ἡμῶν ἐν αὐτοῖς ἑβδομήκοντα ἔτη» καὶ ἐκ τοῦ Σόλωνος «Τῇ δεκάτῃ (ἑβδομάδι) δ' ὅτε δὴ τελέσει θεὸς ἐπὶ ἐνιαυτοῦς οὐκ ἂν ἄωρος ἐὼν μοῖραν ἔχει θανάτῳ».

Τὴν περίοδον τῆς θείας γενέσεως ἢ ὑπάρξεως, ὁρίζει ἀριθμὸς τέλειος. Τοιοῦτος εἶναι ἡ μονὰς ἢ ἄτμητος, ἀδιαίρετος καὶ ἀκίνωτος. Διότι τὸ ἀπόλυτον θεῖον δὲν ὑποπίπτει εἰς τὸν χρόνον, ἀλλὰ ἔχει μόνον ἓν, τὸ αἰώνιον νῦν, καὶ ὡς ὁ Πλούταρχος λέγει: «εἷς ὢν ἐνὶ τῷ νῦν τὸ αἰεὶ πεπλήρωκεν».

Μία ἀπόπειρα ἀντιστοιχίας τοῦ τετραγραμμάτου, πρὸς τὴν Ἀριστοτελικὴν φράσιν ΤΙ ΗΝ ΕΙΝΑΙ, ἥτις καὶ εἰς τοὺς Ἑλληνας παρέμενε ἀνεξήγητος, δὲν ἔχει ἐπιστημονικὴν βάσιν (Ἀριστοτέλους. *Ἠθικ. Νικομ.*). Ἀκόμη δὲ περισσότερον, ὅτι τοῦτο εἰσαχθὲν ἐκ τοῦ Δημοκρίτου εἰς τὴν ἑβραϊκὴν, ὡς ληφθέντος ὑπ' αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἑβραϊκοῦ, ἀποτελεῖ ἀμάρτημα διὰ τὴν προγονικὴν ἡμῶν Σοφίαν. Ἐπιστάμεναι μελέται τῆς περὶ τὸ ΕΙ ἐρμηνείας θεωροῦν ὅτι τοῦτο ὀφείλεται εἰς τοὺς Πελασγούς. Τοῦτο καταρρίπτει τὴν ἑβραϊκὴν θεώρησιν τοῦ ὅλου θέματος. Κατὰ τὰς δοξασίας αὐτὰς ὁ Φάλεκ ἦτο υἱὸς τοῦ Ἑβερ (ἐξ αὐτοῦ πηγάζει καὶ τὸ «ἑβραῖος», «ὁ διελθὼν τὴν ἔρημον», «ὁ ἐλθὼν ἀπὸ πέρας»), τρισεγγόνου τοῦ Νῶε, ὅστις διέσωσε μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ (τοῦτο ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸν κατακλυσμὸν

τοῦ Δευκαλίωνος, ἔνθα οὗτος σώζεται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Δελφῶν). Τὸ ὄνομα τοῦ Φάλεκ γράφεται ἐν τῷ ἑβραϊκῷ ἀλφαβήτῳ διὰ τριῶν συστοίχων συμφώνων ΠΛΓ, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται ἐν τοῖς ΠεΛασΓοῖς ἢ ΦαΛισΚοῖς (Στράβ. βιβλ. ε') οἵτινες θεωροῦνται ἀπόγονοι τοῦ Φάλεκ (!). Οἱ Πελασγοί, ἐπευχόμενοι εἰς τὸ ἐν Δωδώνῃ μαντεῖον οὐδὲν ὄνομα περὶ τοῦ Θεοῦ οὐδὲ ἐπωνυμίαν ἐχρησιμοποιοῦν: «ἐπωνυμίην οὐδὲ ὄνομα ἐποιῶντο οὐδὲν αὐτέω (δηλ. τῶν θεῶν)· οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν την» (Ἡρόδ. β.52). Ὑπάρχει δὲ καὶ ἡ ἀποψις, ὅτι τὸ ΕΙ εἰσῆχθη ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ ἑβραϊζόντων Φοινίκων, μὲ τὸ σκεπτικόν, ὅτι τὸ Ε ἐχρησιμοποιεῖτο κατ' ἀντιστοιχίαν πρὸς τὸ Ἑβραϊκὸν Χε, δηλ. ΙαΧ καὶ ΙεΧοΥαΧ τρεπόμενα πρὸς τὸ ΙΕ ἥτοι ΕΙ. Οἱ Φοίνικες δέ, ἀπέδιδον τὴν ὀνομασίαν ταύτην εἰς τὴν πλάτανον, διότι τὰ σύστοιχα σύμφωνα αὐτά, εὐρίσκονται εἰς τὴν λέξιν ταύτην (κατ' ἀναγραμματισμὸν ἐτυμολογούμενα). Ὅμως ἡ Δελφικὴ πλάτανος εἶναι λίαν ἀρχαῖον καὶ σεβάσμιον τμήμα καὶ κατ' οὐδένα τρόπον ἔχει «φοινικικὴν καταγωγὴν» ἢ ὅ,τιδήποτε δύναται νὰ ἀναχθῇ περὶ τοῦ ΕΙ εἰς τὴν ἑβραισμανίαν διαφόρων «λογίων» Ἑλλήνων, καὶ ἐπὶ πλεόν, τίς Ἑλλήν ἀνέχεται τοὺς μεταπλασμοὺς τῶν διαφορῶν τούτων βαρβαρομοῦσων; Ὁ Πλάτων δὲ συγκεκριμένως ἀναφέρει: «Σκέψαι δὴ, ὃ ἐγὼ ὑποπτεύω περὶ αὐτοῦ· ἐννοῶ γὰρ ὅτι πολλὰ οἱ Ἕλληνες ὀνόματα, ἄλλως τε οἱ ὑπὸ βαρβάρους οἰκοῦντες, παρὰ τῶν βαρβάρων εἰλήφασιν – εἴ τις ζητεῖ ταῦτα κατὰ τὴν ἑλληνικὴν φωνήν, ὥς εἰκότως κεῖται καὶ μὴ κατ' ἐκείνην, ἐξ ἧς τὸ ὄνομα τυγχάνει ὄν, οἶσθα ὅτι ἀποροῖ ἄν» καὶ συνεχίζει: «Ὁ ἐπιστάμενος περὶ ὀνομάτων τὴν δύναμιν αὐτῶν... οὐκ ἐκπλήττεται, εἴ τι πρόκειται γράμμα, εἰ μετὰκειται ἢ ἀφήρηται, ἢ καὶ ἐν ἄλλοις παντάπασιν γράμμασιν ἔστιν ἢ τοῦ ὀνόματος δύναμις». Πρέπει νὰ ἀναφερθῇ ὅτι οἱ Φοίνικες οὐδέποτε ἐγκατεστάθησαν ἢ ἐποίκησαν τοὺς Δελφούς, πλὴν τῆς μυθολογικῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ Κάδμου εἰς Θήβας, οὔτε ἱστορικῶς εἶναι ἀποδεδειγμένον, ὅτι οἱ Φοίνικες εἶχον ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τῶν Ἑλλήνων, πέραν τῆς παραδόξου, καὶ ὑπὸ πολλῶν ὑποστηριζομένης, φοινικικῆς προελεύσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου. Ἀκόμη δὲ περισσότερον, οἱ Ἑβραῖοι, κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἐγράφη τὸ ΕΙ, δὲν ἦσαν λαὸς μὲ ἀνεπτυγμένον ναυτικόν, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἠδύναντο νὰ διαδώσουν θεωρίας καὶ ἐπιτεύγματα τῶν. Τὸ παράδοξον εἶναι, ὅτι δὲν ὑπάρχουν φοινικικὰ κείμενα, ἅτινα θὰ ὑπεστήριζον τὴν θεωρίαν ταύτην. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, κρίνεται ὅτι δὲν εἶναι κατάλληλος μία περαιτέρω ἀνάπτυξις. Ἀποκορύφωμα τῶν ἀναφερομένων εἶναι ὅτι ἡ ἀρχέγονος γλῶσσα τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἡ ἑλληνικὴ, ὥς καὶ ἡ ἀντίληψις περὶ τῆς ὑπάρξεως ἐνὸς Θεοῦ.

Εἶναι ὅμως τὸ ΕΙ ἐν ὄνομα καθορισμένον διὰ τὸν Θεόν; Εἶναι τοῦτο, αὐτὸς οὗτος ὁ Θεός; Τὸ ἐρώτημα θὰ παραμένῃ ἀναπάντητον, ὅσον ὁ ἀνθρώπινος νοῦς δὲν ἀπαλείψῃ τὴν «Ἀντικείμενον-Ἰδέαν» περὶ Θεοῦ καὶ ἐφ' ὅσον οἱ ἀνθρώπινοι ὀφθαλμοὶ δὲν δύνανται νὰ ἀντικρύσουν τὸ ὑπέρτα-

τον Φῶς. Καὶ θὰ παραμένωμεν εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Σωκράτους λεχθέν: «ΕΝ ΟΙΔΑ ΟΤΙ ΟΥΔΕΝ ΟΙΔΑ».

Βιβλιογραφία

1. Σ. Καραθεοδωρή, *Περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ΕΙ*, Κων/πολις 1847.
2. Κ. Εὐθυβούλου, *Σύναξις τῆς περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ΕΙ*, Κωνσταντινούπολις 1847.
3. Πλουτάρχου *Ἠθικά*, ἐκδόσεις Κ. Γεωργιάδη, Ἀθῆναι.
4. Ἀριστοτέλους, *Ἠθικὰ Νικομάχεια*, ἐκδόσεις Κ. Γεωργιάδη, Ἀθῆναι.
5. Η. Τσατσόμοιρος, *Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης*, ἐκδόσεις «Δαυλός», Ἀθῆναι.
6. Διογένους Λαερτίου, *Βίοι Φιλοσόφων*, ἐκδόσεις Κ. Γεωργιάδη, Ἀθῆναι.

in: PARNASSOS 45

5. SPYRIDON PARASKEVAS, *The «EI» at Delphi*, pp. 163-170.

The article enumerates the various interpretations proposed by ancient (e.g. Plutarch) or modern thinkers (e.g. Karatheodoris) for the mysterious inscription “EI” which used to ornate the temple of Apollon at Delphi. The author explores the historical circumstances as well as the philosophical and cosmological thinking of the ancient Greeks, rejects the views about Judaic or Phoenician origin of the Greek alphabet and proposes a monotheistic interpretation of the cryptic “EI”, based on Pythagorean numerology and Platonic philosophy.